

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2026

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

08/06/2026

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Α. Σχολικό βιβλίο σελίδα 23-24: «Από τα πολλά ... στρέμματα».

Β. Σχολικό βιβλίο σελίδα 208: «Ένα σοβαρό ζήτημα ... εγκατάστασής του».

Καλό είναι να προσδιοριστεί ότι ο νόμος ψηφίστηκε από την πρώτη κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας.

Γ. Σχολικό βιβλίο σελίδα 77: «Μικρότερη απήχηση στην Εθνοσυνέλευση 1862-1864 είχαν άλλοι πολιτικοί σχηματισμοί. Το Εθνικό Κομιτάτο ... Οθωμανική αυτοκρατορία».

ΘΕΜΑ Α2

Α. Λάθος (σχολικό βιβλίο σελίδα 28)

Β. Λάθος (σχολικό βιβλίο σελίδα 78)

Γ. Σωστό (σχολικό βιβλίο σελίδα 50, 96, 144)

Δ. Σωστό (σχολικό βιβλίο σελίδα 207)

Ε. Σωστό (σχολικό βιβλίο σελίδα 216)

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό βιβλίο σελίδα 18: «Αν λάβουμε υπόψη ... κυριολεκτικά ασήμαντες».

ΘΕΜΑ Β2

Σχολικό βιβλίο σελίδα 167: «Σημαντικότερες ήταν οι επιπτώσεις ... στον εθνικό κορμό».

Προαιρετική εισαγωγή: σελ. 166 «Η Μικρασιατική καταστροφή ... του νεοελληνικού έθνους».

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Γ1

Ενδεικτική απάντηση

Προτείνεται να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της σύνθεσης των ιστορικών γνώσεων με τις πληροφορίες των παραθεμάτων.

Α. Σχολικό βιβλίο σελίδα 59: «Κατά την προεπαναστατική περίοδο... τη στοιχειώδη ασφάλεια».

Με το ερώτημα Α΄ οι μαθητές οφείλουν να συσχετίσουν το Κείμενο Α΄.

«Κατά την προεπαναστατική περίοδο... οδήγησαν (οι εξής λόγοι)».

- ❖ Στο δευτερογενές παράθεμα Α΄ από το σύγγραμμα του Πετρόπουλου καταγράφεται πως ο βαυαρός Thiersch αναλύει τους λόγους που οδήγησαν στη συγκρότηση πελατειακών δικτύων. Συγκεκριμένα, αποδίδει τη δημιουργία τους στις συνθήκες που επικρατούσαν στην κοινωνία πολλούς αιώνες πριν τη δημιουργία του ελληνικού κράτους.

«ο ανταγωνισμός μεταξύ προσώπων για την κατάληψη θέσεων εξουσίας»:

- ❖ Υποστηρίζεται στο ίδιο παράθεμα ότι για να ενταχθεί κάποιος στην κοινωνία και να κατοχυρώσει τη θέση του μέσα σε αυτήν, συνδεόταν με έναν ισχυρό προστάτη ή, αν διέθετε δύναμη και επιρροή, συγκέντρωνε γύρω του δικούς του υποστηρικτές.

«η ελλιπής παροχή... αβεβαιότητας στους ανθρώπους»

- ❖ Από τον Thiersch επιβεβαιώνεται ότι η απουσία ισχυρής κεντρικής εξουσίας η οποία θα παρείχε προστασία στους κατοίκους του ελλαδικού χώρου αποτελούσε μία από τις αιτίες που τους οδήγησε στην αναζήτηση υποστήριξης και ασφάλειας από ισχυρά πρόσωπα.

«Οι παραπάνω λόγοι...τη στοιχειώδη ασφάλεια»

Β. Σχολικό βιβλίο σελίδα 59: Προλογικά μπορεί να αξιοποιηθεί και το χωρίο «Οι παραπάνω λόγοι...τη στοιχειώδη ασφάλεια». «Ο πρώτος φορέας...των μεγάλων πλοιοκτητών».

«Ο πρώτος φορέας... η ευρύτερη οικογένεια».

- ❖ Η προαναφερθείσα πληροφορία επιβεβαιώνεται κι από το ιστορικό παράθεμα Β΄. Ο Hering τονίζει ότι σε μια κοινωνία στην οποία κυριαρχούσαν η ανασφάλεια και οι ποικίλοι κίνδυνοι, η οικογένεια αποτελούσε τον βασικότερο φορέα προστασίας, αλληλεγγύης και κοινωνικής στήριξης.

«Κάθε οικογένεια...υψηλότερη κοινωνική θέση»

- ❖ Στο παράθεμα Β' αναφέρεται ότι οι εκτεταμένες οικογένειες και οι συγγενικές ομάδες συνήθιζαν να αναπτύσσουν σχέσεις συνεργασίας τόσο με οικογένειες της ίδιας κοινωνικής βαθμίδας όσο και με ισχυρότερους κοινωνικούς παράγοντες και τα μέλη των οικογενειών τους, οι οποίοι εντάσσονταν σε ευρύτερα πελατειακά δίκτυα.

«Στην Πελοπόννησο...μεγάλων πλοιοκτητών».

Το παράθεμα συμπληρώνει ότι καθοριστική συμβολή ως προς τη διατήρηση των πελατειακών σχέσεων διαδραμάτιζαν θεσμοί όπως ο γάμος, η υιοθεσία, η αδελφοποιία και η κουμπαριά. Μέσω αυτών καλλιεργούνταν σχέσεις εμπιστοσύνης και αμοιβαίας υποστήριξης, ενισχυόταν η συνοχή των πελατειακών ενώσεων και διαμορφωνόταν ένα πλέγμα κοινωνικών υποχρεώσεων που ρύθμιζε τη συμπεριφορά των μελών τους.

ΘΕΜΑ Δ1

Σχολικό βιβλίο σελ 246-248: «Η κύρια πλουτοπαραγωγική αλλά και της Ευρώπης».

Ενδεικτική απάντηση

Προτείνεται να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της σύνθεσης των ιστορικών γνώσεων με τις πληροφορίες των παραθεμάτων.

Σχολικό βιβλίο σελ. 246: «Η κύρια πλουτοπαραγωγική πηγή...το Νοβοροσίσκι και τη Σεβαστούπολη».

- ❖ Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από τη δευτερογενή πηγή του Οδυσσέα Λαμφίδη, «Πόντος», στο έργο «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους» που αναφέρεται στο εμπόριο που ανέπτυξε η Τραπεζούντα και η Αμισός με κυρίαρχα λιμάνια εκτός των άλλων, τα Κοτύωρα, την Οινόη και τα Σούρμενα.

Σχολικό βιβλίο σελ 246: «Κατά τη διάρκεια του πολέμου...200.000.000 φράγκα το χρόνο».

- ❖ Μάλιστα ο Λαμφίδης επισημαίνει ότι η Τραπεζούντα το 1869 σημειώνει εισαγωγές αξίας 62.787.464 φράγκων που προέρχονται από Αγγλία, Περσία, Γαλλία, Ρωσία, Ελβετία και προτελευταία την Ελλάδα με 131.150 φράγκα και εξαγωγές στα 37.901.438 φράγκα που προορίζονταν κατά σειρά για Περσία, Κωνσταντινούπολη, Ρωσία, Γαλλία και Καύκασο.

Σχολικό βιβλίο σελ. 246: «Οι ελληνικές επιχειρήσεις ...της Διώρυγας του Σουέζ».

- ❖ Την κυριαρχία και την ακμή του Πόντου στα παράλια αναδεικνύει και στο δευτερογενές παράθεμα η Ελένη Κατσιαδάκη-Γαρδίκη στο έργο «Μικρά Ασία» από την «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους» τονίζοντας τη νευραλγική

θέση της Τραπεζούντας στο τέλος του χερσαίου δρόμου και στο επίκεντρο της επικοινωνίας της Περσίας και με το σύνολο της Μικράς Ασίας και της Δύσης. Ευτυχής συγκυρία για το εμπόριο της Τραπεζούντας -κυρίως από το 1883 και μετά- απετέλεσε ο αποκλεισμός του εμπορικού δρόμου μέσω του Καυκάσου για το εμπόριο της Περσίας ως το 1906. Στη συνέχεια το παράθεμα αναφέρει ότι η εμπορική επικοινωνία Τραπεζούντας με τη Ρωσία επανήλθε στην προηγούμενη κατάσταση συνεργασίας. Χαρακτηριστική είναι η συμβολή της ελληνικής ναυτιλίας στην ακμή του λιμανιού της Τραπεζούντας με τρίτη κατά σειρά θέση στις εισαγωγές και τις εξαγωγές.

Σχολικό βιβλίο σελ. 246: «Άρχισε η σταδιακή παρακμή του λιμανιού...του ανατολικού Πόντου».

- ❖ Για την Τράπεζα Αθηνών κάνει λόγο και η Κατσιαδάκη-Γαρδίκια επισημαίνοντας τη συμβολή των γηγενών ισχυρών τραπεζικών και εμπορικών οίκων των Γ. Καπαγιαννίδη, αδελφών Φωστηροπούλου και των Θεοφύλακτου και Λεοντίδη που είχαν στα χέρια τους την οικονομική δραστηριότητα της περιοχής.

Σχολικό βιβλίο σελ. 246: «Ανάλογη ήταν η οικονομική κίνηση...και άλλων εγχώριων προϊόντων».

- ❖ Το δευτερογενές παράθεμα Γ' του Κυριάκου Χατζηκυριακίδη προσθέτει περισσότερες πληροφορίες για την αγροτική παραγωγή της Αμισού και την καίρια θέση της καθώς εξυπηρετούσε τις εμπορικές συναλλαγές με την κεντρική Ανατολία. Συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για εξαγωγίμα προϊόντα, όπως ο καπνός, το σιτάρι, το αλεύρι και η βρόμη, των οποίων το ύψος παρέμενε σταθερό σε αντίθεση με τα βαμβακερά, τα μάλλινα και τα μέταλλα που σημείωσαν πτωτική πορεία αντίθετα προϊόντα όπως ο καφές, τα είδη σπιτιού και η ζάχαρη ακολούθησαν ανοδική πορεία.

Σχολικό βιβλίο σελ. 246-248: «Το 1869 στην Αμισό αλλά και της Ευρώπης».

- ❖ Ειδικότερα στο παράθεμα Γ' αναδεικνύεται η σημαίνουσα θέση του λιμανιού της Κερασούντας το οποίο εμφανίζεται ως το πιο προσοδοφόρο τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές. Την ακμή της περιοχής της Κερασούντας και των Κοτύωρων διαπιστώνει και η Ελένη Κατσιαδάκη-Γαρδίκια στο παράθεμα Β' προσθέτοντας ότι το εμπόριο ανήκε στους Έλληνες.